

Samenvatting

Op 1 januari 2021 treedt de Omgevingswet in werking. Vooruitlopend op invoering van deze wet actualiseert gemeente Maastricht haar huidige Structuurvisie. In lijn met de Omgevingswet doet zij dit in de vorm van een Omgevingsvisie. Deze Omgevingsvisie wordt in 2019 vastgesteld. Als eerste stap in dit proces tot de Omgevingsvisie heeft een interne verkenning van de opgaven plaatsgevonden langs de verschillende beleidsterreinen. De notitie “Verkenning van de Opgaven Omgevingsvisie” geeft deze inventarisatie weer, waarbij de beleidsopgaven vertaald zijn naar drie integrale hoofdthema’s en kernopgaven voor Maastricht. Het college stemt in met de “Verkenning van de Opgaven Omgevingsvisie Maastricht” en met het delen van deze opgaven in een Raadsinformatiesessie over de Omgevingsvisie op 28 februari 2018.

Beslispunten

1. Instemmen met de notitie “Verkenning van de Opgaven Omgevingsvisie” en de hoofdthema's en kernopgaven voor de Omgevingsvisie zoals die hierin geschetst worden.
2. Instemmen met het delen van de inhoud van de “Verkenning van de Opgaven Omgevingsvisie” in de Raadsinformatiebijeenkomst op 28 februari 2018.

Besluit Burgemeester en Wethouders 9 maart 2018:

Conform.

1. Aanleiding

Gemeente Maastricht is - in navolging van de Omgevingswet- op weg naar één integrale Omgevingsvisie voor de leefomgeving. In de Startnotitie Omgevingsvisie is het proces om hier te komen op hoofdlijnen beschreven. De Omgevingsvisie wordt in het tweede kwartaal van 2019 vastgesteld te worden. Hiervoor moet de Ontwerp Omgevingsvisie begin 2019 gereed zijn. In de tussenliggende periode vindt het vormgeven van de Omgevingsvisie plaats. Een proces waarbij we nadrukkelijk de samenwerking en dialoog met onze inwoners, partners en deskundigen opzoeken. Dit proces is in drie delen opgesplitst: het intern (binnen de gemeente) inventariseren van kernopgaven en ambities, het extern én intern aanscherpen en prioriteren van deze opgaven en kansen inclusief een verkenning van mogelijke oplossingsrichtingen, en een derde fase waarin de oplossingsrichtingen nader geconcretiseerd worden en naar gebieden vertaald worden. Ook deze derde fase werken we samen met onze inwoners, partners en deskundigen uit. Voorliggend document geeft onze huidige stand van zaken aan wat betreft fase 1: het intern inventariseren van kernopgaven en ambities. Hoewel de overgang van fase 1 naar fase 2 geen harde knip is, maar juist een geleidende schaal, kan deze notitie gezien worden als afrondende notitie van deze eerste fase.

2. Context

Zoals reeds aangegeven in het plan van aanpak dat op 30 november 2016 door het College is vastgesteld, is het implementeren van de nieuwe Omgevingswet een verplichting voor iedere gemeente. Onder de nieuwe Omgevingswet vallen voor gemeenten straks de volgende instrumenten:

- Omgevingsvisie

Een samenhangend, strategisch plan voor de leefomgeving. Dat plan richt zich op de fysieke leefomgeving als geheel. De Omgevingswet schrijft voor dat elke gemeente één Omgevingsvisie vaststelt.

- Omgevingsplan

Eén van de uitgangspunten van de wet is dat gemeenten al hun regels over de leefomgeving bijeenbrengen in één gebiedsdekkende regeling, het Omgevingsplan.

- Omgevingsprogramma's

Een programma bevat concrete maatregelen voor bescherming, beheer, gebruik en ontwikkeling van de leefomgeving. Met die maatregelen moeten omgevingswaarden of doelen voor de leefomgeving worden bereikt.

- Omgevingsvergunning

De Omgevingsvergunning toetst vooraf of een bepaald initiatief is toegestaan. De toetsing is zo eenvoudig mogelijk en daardoor duren procedures ook niet onnodig lang. Initiatiefnemers kunnen via één aanvraag bij één loket snel duidelijkheid krijgen voor alle activiteiten die zij willen uitvoeren.

Deze instrumenten komen in de plaats van de reeds bestaande gemeentelijke strategische visies, bestemmingsplannen en verordeningen. Dat betekent dat kaderstellende beleidsvisies zoals de ruimtelijke structuurvisie, de economische visie en de sociale visie geheel of gedeeltelijk opgaan in de nieuwe omgevingsvisie. Alle vigerende bestemmingsplannen moeten worden samengevoegd tot één dekkend omgevingsplan. Alle relevante gemeentelijke regels en verordeningen die een relatie hebben met de fysieke leefomgeving dienen hierin een plek te krijgen.

Belangrijk uitgangspunt dat met dit vastgestelde plan van aanpak wordt voorgesteld is dat in het implementatieproces van de Omgevingswet niet alle recent vastgestelde beleidsmatige keuzes en visies volledig ter discussie worden gesteld. Deze zijn veelal via een uitgebreid interactief proces en met veel draagvlak vastgesteld dus blijven als uitgangspunt dienen. Wel zal bij het opstellen van de verplichte instrumenten waaronder de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan gebiedsgericht meer differentiatie in regelgeving gezocht worden.

3. Gewenste situatie

Doel van de Omgevingsvisie is het vaststellen van een strategische, integrale visie op de gevraagde ontwikkeling en kwaliteit van de leefomgeving in Maastricht richting 2040. Het betreft een visie op toekomstige ontwikkelingen, beheersopgaven, gebruik, bescherming en behoud van de leefomgeving/ grondgebied. In de Omgevingsvisie worden kansen en mogelijkheden beschreven en consequenties van concrete keuzes nader uitgewerkt. Het actualiseren en integreren van bestaande visies (met een directe of indirecte relatie/ uitwerking op de ruimtelijke kwaliteit) en aanvullen met een visie op de bestaande kwaliteit en het beheer daarvan. Het document 'Verkenning van de Opgaven Omgevingsvisie' dient als inhoudelijk startpunt voor dit proces.

In de notitie "Verkenning van de Opgaven" is een integrale vertaalslag gemaakt over de intern opgehaalde beleidsdoelstellingen en –opgaven, tegen de achtergrond van een aantal grote externe ontwikkelingen zoals opgehaald uit de organisatie. De externe ontwikkelingen betreffen ontwikkelingen waar wij als gemeente Maastricht niet zozeer invloed op hebben, maar die wel degelijk grote impact hebben op de gemeente Maastricht. Voorliggende versie van de notitie is tot

stand gekomen op basis van feedbackronden en aanscherpingen aan de hand van verschillende verdiepingssessies over bepaalde thematieken.

Maastricht heeft bovenstaande inventarisatie vertaald in een drietal hoofdthema's met bijbehorende kernopgaven voor de Omgevingsvisie van Maastricht:

Hoofdthema: Toekomstbestendige en Gezonde stad

Klimaatverandering maakt het streven naar klimaatneutraliteit (mitigatie) en klimaatbestendigheid (adaptatie) tot urgente opgaven. Klimaatneutraliteit vraagt om maatregelen op het gebied van energievermindering en vervanging van fossiele energiebronnen naar duurzame bronnen. Daarnaast moeten we ons beter wapenen tegen de gevolgen van de klimaatverandering, zoals wateroverlast, hittestress en andere gevolgen van meer extreme weersomstandigheden. Dat heeft impact op de inrichting van ruimte en infrastructuur.

Daarnaast wil de gemeente Maastricht dat haar inwoners in een leefomgeving wonen en werken die goed is voor de gezondheid en veerkrachtig is voor de toekomst. Zo lang mogelijk gewoon thuis kunnen leven, een veilige omgeving, het stimuleren van duurzame vormen van vervoer en een omgeving die uitnodigt tot bewegen horen hierbij.

Concrete opgaven binnen dit thema:

- Inzet op duurzame energiebronnen en het zuiniger omgaan met grondstoffen (100% klimaatneutraal en afvalloos)
- Inzet op een duurzaam mobiliteitsraamwerk met aandacht voor fiets- en voetgangers
- Integrale koppeling inzet groen en water aan klimaatadaptatie en gezondheid
- Een openbare ruimte die uitnodigt tot beweging en de inzet op een flexibel en divers sportaanbod
- Zo lang mogelijk gewoon leven: wonen met zorg combinaties, (zorg) voorzieningen op gebiedsniveau
- Inzetten op de (positieve) wisselwerking tussen de inrichting van de openbare ruimte en de veiligheidsbeleving
- Ruimte voor vernieuwende woonconcepten en (collectief) particulier opdrachtgeverschap

Hoofdthema: Economisch en onderscheidende Netwerkstad

Maastricht wil een internationale (universiteits)stad zijn, met een top werk- en verblijfsklimaat voor bedrijven en bezoekers, en een top woonklimaat voor de internationale en nationale bewoners van Maastricht. Dit tegen een achtergrond van een veranderende (wereld)economie. De concurrentie tussen stedelijke regio's neemt toe, een ontwikkeling die zich afspeelt op alle schaalniveaus.

Deze regio's beconcurreren elkaar sterk als het gaat om het aantrekken van internationaal toptalent en buitenlandse investeerders. Een ontwikkeling die we ook op nationaal en regionaal niveau kunnen waarnemen. Bedrijven en werknemers kiezen steeds vaker voor een aantrekkelijke stad om in te wonen en te leven. Om effectieve kracht te ontwikkelen zullen de steden in Zuid Limburg en de Euregio hun samenwerking moeten intensiveren en bundelen in een strategische agenda. Het is voor onze stad van belang om onze concurrentiepositie te versterken en de agglomeratiekracht van Zuid-Limburg te optimaliseren. Om ervoor te zorgen dat Maastricht sterk en vitaal blijft voor de toekomstige generaties en een antwoord te vinden op het tegengaan van het wegtrekken van talent.

Maastricht onderscheidt zich door een bijzonder historisch erfgoed met een hoge potentie en is de tweede monumentenstad van Nederland. Deze context is tegelijkertijd identiteitsbepalend en basis voor toekomstige ontwikkelingen. Kenniswerkers leven en werken graag in een historische karaktervolle en groene omgeving.

Grootste opgaven hierbinnen zijn de arbeidsmarkt, passend woningaanbod en de positie van Maastricht en de regio Zuid-Limburg als geheel. Snelle en goede verbindingen en bereikbaarheid spelen een grote rol bij het bieden van een oplossing voor deze opgaven. Een ander thema wat zich aftekent is flexibiliteit: het adaptief vermogen van de stad als onderscheidende succesfactor naar de toekomst. De dynamiek van de huidige maatschappij vraagt om adaptief vermogen, denk aan het mogelijk maken van maatwerk, gebiedsdifferentiatie en functiemenging.

Concrete opgaven binnen dit thema:

- Inzet op vergroten van de agglomeratiekracht van Zuid-Limburg en de positie en rol van Maastricht daarbinnen
- Doorontwikkeling van Maastricht als internationale stad
- Infrastructuur aanpassen op ambitie internationale stad en agglomeratiekracht van de regio: snelle verbindingen op lokaal, regionaal en internationaal niveau
- Arbeidsmarkt en arbeidsparticipatie: inzet op het behouden van talent en optimalisatie van het 'trickle down effect' (de mate waarin werkgelegenheid voor hoogopgeleiden leidt tot positieve werkgelegenheidseffecten voor laagopgeleiden) alsook inzet op sociale werkgelegenheid
- Vergroten van de relatie tussen cultuur en de omgeving door een divers en dynamisch cultuuraanbod in het centrum en de 'rafelranden' van het centrum
- Erkenning van erfgoed als culturele identiteitslaag en context voor ontwikkeling. Inzet op herstel, behoud en ontwikkeling van de vestingwerken middels meerjarenprogramma.

Hoofdthema: Stad van gedifferentieerde Ontmoetingen

Onze samenleving verandert. Dat zien wij ook in Maastricht. Van een fase van sterke groei is er nu sprake van een situatie van 'verminderd groeien'. De bevolking in Maastricht neemt toe, maar niet met de snelheid of orde van grootte als tientallen jaren geleden, en is voornamelijk te danken aan een positief migratiesaldo. Ook de bevolkingssamenstelling is daarmee niet dezelfde. Voorliggende opgave is om de stad te vernieuwen aansluitend bij de huidige groei en samenleving van Maastricht. Want hoewel de sterke bevolkingsgroei voor nu achter ons ligt, wil dat niet zeggen dat het niet goed gaat met Maastricht.

Integendeel, de stad bloeit op na de crisis, en heeft haar werkloosheid naar het laagste niveau van Nederland gebracht. De uitdaging is ervoor te zorgen dat iedereen ervan profiteert, in een inclusieve, sociale en saamhorige stad. Iedereen, dus ook mensen die gebruik moeten maken van het sociaal vangnet. Hoe vinden we een antwoord op de toenemende welvaartsverschillen waardoor de kloof verdiept tussen hen die wel en niet kunnen meekomen? Van oudsher is de stad de plek waar werelden bij elkaar komen. De (semi) publieke ruimte van straten, parken en pleinen is het toneel voor ongedwongen ontmoetingen tussen mensen van uiteenlopende sociale herkomst. Echter, de stedeling van nu heeft de sterker wordende behoefte vanuit zijn eigen leefwereld te interacteren in de maatschappij; óók in de publieke ruimte. Menging tussen sociale groepen gaat daarmee minder vanzelf. En eenzaamheid wordt een steeds vaker voorkomend probleem, blijktens de gegevens van de GGD. Er is een actieve inzet op ontmoetingsplekken en de inrichting van de openbare ruimte nodig om ontmoeting in het publieke domein (opnieuw) te stimuleren. In de Omgevingsvisie spreekt Maastricht daarom wederom haar ambitie uit om een diverse ontmoetingsstad te zijn, met perspectief voor elke Maastrichtenaar. Laagdrempelige, gedifferentieerde ontmoetingsplekken, natuur en rust in de nabijheid, een fijnmazig netwerk voor fiets- en voetgangers, zorg op maat en bereikbaarheid ook voor minder validen, horen daarbij.

Concrete opgaven binnen dit thema:

- Inzet op diversiteit, kleinschaligheid, flexibiliteit en spreiding van ontmoetingsplekken¹
- Infrastructuur gericht op langzaam verkeer voor wat betreft bereikbaarheid en ontsluiting van buurtvoorzieningen en ontmoetingsplekken
- Inzet op verbeteren van de leefkwaliteit van het centraal stedelijk gebied
- Mozaïek van buurten met uiteenlopende woon- en leefstijlen

¹ In de huidige structuurvisie staat de term 'ontmoetingsplek' voor een door de gemeente gedefinieerd begrip. Hier worden de buurtvoorzieningencentra mee bedoeld. In de notitie "Verkenning van de Opgaven" wordt er met ontmoetingsplekken het minder strak omliggende begrip van 'trefpunt' of simpelweg een 'openbare plek waar ontmoeting plaatsvindt' bedoeld.

4. Effect op duurzaamheid en/of gezondheid

In de Omgevingswet zijn gezondheid en duurzaamheid belangrijke thema's, die ook sterk naar voren komen in de Verkenning van de Opgaven Omgevingsvisie. De komende periode worden de opgaven en oplossingen inclusief gebiedsvertalingen op dit gebied binnen het opstellen van de Omgevingsvisie verder uitgewerkt en geconcretiseerd.

5. Effect op de openbare ruimte

Dit collegevoorstel heeft niet in directe zin impact op de inrichting, gebruik en beheer van de openbare ruimte. Maar in indirecte zin wel een grote impact op de openbare ruimte. Het geeft namelijk de kernopgaven voor de Omgevingsvisie weer: het samenhangend, strategisch plan voor de leefomgeving. De geïdentificeerde hoofdthema's en kernopgaven vormen het startpunt voor het – in dialoog- nader opstellen en vaststellen van de Omgevingsvisie (zoals beschreven in de bijlage “Verkenning van de Opgaven Omgevingsvisie” en op hoofdlijnen in de vastgestelde Startnotitie Omgevingsvisie).

6. Personeel en organisatie

Dit collegevoorstel heeft niet direct invloed op de gemeentelijke organisatie. Het opstellen van de Omgevingsvisie zal met de huidige capaciteit gerealiseerd worden. Dat kan omdat de hiervoor benodigde werkzaamheden ten delen in de plaats van reguliere werkzaamheden die nodig zijn voor de actualisatie van een structuurvisie komen, en voor het overige deel geborgd zijn binnen de vrijgemaakte middelen en capaciteit voor implementatie van de Omgevingswet in 2018. In de Kaderbrief van 2018 zal een reservering ingediend worden voor de benodigde middelen voor de Omgevingswet (inclusief de Omgevingsvisie) over het jaar 2019.

7. Informatiemanagement en automatisering

Niet van toepassing op dit collegevoorstel. Wel vormt informatiemanagement en digitalisering een grote uitdaging binnen de Omgevingswet. Er wordt namelijk aan een Digitaal Stelsel Omgevingswet gewerkt. Digitalisering is een belangrijk hulpmiddel voor een goede en eenvoudige uitvoering van de Omgevingswet. Het stelt initiatiefnemers in staat om snel te beschikken over de juiste informatie over de kwaliteit van de leefomgeving en over de regels die daar gelden. De wijze waarop Maastricht hiermee aan de slag wil gaan en hoe dit organisatorisch wordt opgepakt is beschreven in het vastgestelde Ambitiedocument Implementatie Omgevingswet en de bijbehorende bijlagen.

8. Financiën

Het opstellen van de Omgevingsvisie zal met de huidige capaciteit gerealiseerd worden en binnen de middelen zoals deze voor implementatie van de Omgevingswet zijn opgenomen in de begroting 2018. Conform het vastgestelde Plan van Aanpak Omgevingswet zal bij de Programmabegrotingen voor de daarop volgende jaren (2019 en volgende) het benodigde budget jaarlijks nader worden ingevuld en via de Kaderbrief ingebracht worden.

9. Aanbestedingen

Niet van toepassing

10. Participatie tot heden

In juli 2017 heeft de werkweek Omgevingsvisie plaatsgevonden, waarin de start is gemaakt met de inventarisatie van de opgaven en ambities zoals deze bij de verschillende beleidsterreinen spelen. De rode draad van deze werkweek is in de projectgroep Omgevingswet gepresenteerd en heeft de basis gevormd voor een eerste versie van de notitie Verkenning van de Opgaven. Deze notitie is via meerdere feedback ronden langs de contactpersonen van de verschillende beleidsterreinen en verdiepingssessies op de thema's Maastricht Internationale Stad, Maastricht en de Regio, en Gebiedsgerichte regelgeving, aangescherpt tot bijgevoegde notitie. De notitie "Verkenning van de Opgaven Omgevingsvisie" is tevens afgestemd met het MT Strategisch Beleid en Ontwikkeling en het Directieteam.

11. Voorstel

1. Instemmen met de notitie "Verkenning van de Opgaven Omgevingsvisie" en de hoofdthema's en kernopgaven voor de Omgevingsvisie zoals die hierin geschetst worden.
2. Instemmen met het delen van de inhoud van de "Verkenning van de Opgaven Omgevingsvisie" in de Raadsinformatiebijeenkomst op 28 februari 2018.

12. Uitvoering, evaluatie en vervolg

In zijn huidige vorm dient deze notitie gezien te worden als afsluitend document voor wat betreft fase 1 binnen het opstellen van de Omgevingsvisie: het intern inventariseren van kernopgaven en ambities. In fase 2, startend vanaf januari 2018, zullen deze opgaven en ambities middels een externe en interne dialoog verder verkend en aangescherpt worden, met daarbij een eerste verkenning van oplossingsrichtingen. De opgehaalde input tijdens deze fase zorgt voor continue aanpassing en aanscherping van de voorliggende notitie. Tot uiteindelijk afronding van deze notitie juni 2018 in de vorm van een Discussienotitie Omgevingswet. Met daarin de breed gedragen (zowel

intern als door onze bewoners en samenwerkingspartners) kernopgaven, ambities en oplossingsrichtingen voor de Omgevingsvisie van Maastricht. In de tweede helft 2018 vormt deze Discussienotitie Omgevingswet het vertrekpunt voor de nadere concretisering van de oplossingsrichtingen en ruimtelijke vertaling naar de gebieden en locaties in Maastricht. Ook de derde fase zal in samenwerking met onze maatschappelijke partners en deskundigen worden opgepakt.

Afronding van deze fase leidt tot een Ontwerp Omgevingsvisie en vervolgens vaststelling van de Omgevingsvisie in het tweede kwartaal van 2019.